

оцінюванні результатів навчання; індивідуального підходу під час оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів; багатовимірності оцінювання результатів навчальних досягнень студентів; адекватності інструментів оцінювання; дотримання балансу суб'єктів оцінювання). За результатами перевірки компетентнісних досягнень студентів шляхом застосування декількох способів та інструментів оцінювання робиться висновок про відповідність підготовленості студентів (випускників) нормативним вимогам. На деталізації умов і правил виконання кожного етапу пропонованої технології оцінювання якості підготовки фахівців зупинимо свій пошук у подальших наукових розвідках.

ПРИНЦИПИ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У КОЛЕДЖІ

Ірина Мося,

*старший науковий співробітник
лабораторії науково-методичного
супроводу підготовки фахівців у коледжах і
технікумах Інституту професійно-
технічної освіти НАПН України, к.п.н.*

Нормативно встановлено, що основним критерієм ефективності професійної підготовки фахівців у коледжах є якість фахової передвищої освіти – відповідність умов освітньої діяльності й результатів навчання вимогам законодавства та стандартам фахової передвищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства. Отже, оцінювання якості підготовки фахівців у коледжі має здійснюватися шляхом зіставлення еталонних, програмних, очікуваних результатів навчання з актуальними знаннями, уміннями, навичками, іншими компетентностями, що демонструють студенти після опанування тим чи іншим освітнім компонентом (навчальною дисципліною) чи освітньо-професійною програмою взагалі. Справедливо виникає запитання: якими принципами варто керуватися в оцінюванні якості підготовки кваліфікованих робітників, техніків, технологів, менеджерів тощо, які умови варто створити для гарантованого дотримання цих приписів? За результатами проведених науково-педагогічних досліджень до таких основних правил сучасного оцінювання якості підготовки фахівців відносимо:

- *чітке визначення очікуваних результатів навчання:* заплановані для перевірки результати навчання мають бути конкретними, такими, які можна перевірити, досягнути; вони повинні відповідати освітнім цілям і завданням; освітні результати мають співвідноситися з достатнім терміном часу для їх опанування студентами;

- *об'єктивність оцінювання компетентнісних досягнень студентів.* Під об'єктивним оцінюванням розуміємо особливий вид педагогічної діяльності з установами цінності (рівня) досягнутого студентом (шляхом порівняння початкового рівня з досягнутим і досягнутого рівня з еталоном – вимогами освітнього стандарту, освітньо-професійної програми);

- *системність і систематичність оцінювання результатів навчання учнів:* оцінювання результатів навчальних досягнень учнів та їх аналіз мають відповідати структурним компонентам змісту освіти;

- *єдності вимог:* контрольні завдання мають розроблятися на основі задекларованих стандартами (освітньо-професійними програмами) освітніх результатів, що набуваються здобувачами певної спеціальності у процесі опанування професійною компетентністю;

- *позитивний підхід в оцінюванні результатів навчання учнів.* Оцінка як результат оцінювання має орієнтуватися на рівень досягнень і прогресу учня, не підкреслювати його невдачі;

- *індивідуальний підхід під час оцінювання результатів навчальних досягнень студентів* – забезпечення таких дидактичних умов, за яких враховується рівень навченості та інтелектуальні можливості здобувачів;

- *багатовимірність оцінювання результатів навчальних досягнень студентів* – оцінюватися мають одночасно всі визначальні складники професійної компетентності, що набувається майбутнім фахівцями;

- *адекватність інструментів оцінювання компетентнісних досягнень студентів.* Система інструментів оцінювання (методів і процедур) має відповідати навчальним завданням, об'єктам і суб'єктам оцінки, стилям навчання студентів і функціям оцінювання;

- *дотримання балансу суб'єктів оцінювання.* Формальне оцінювання (викладачем, педагогічною громадськістю) має поєднуватися з самооцінками студентами результатів власних навчальних досягнень та взаємооцінками.

Звісно, дотримання вимог зазначених принципів можливе при забезпеченні певних умов оцінювання якості професійної підготовки фахівців, до яких відносимо:

1. Цілеспрямоване застосування валідних, надійних, точних методів об'єктивного оцінювання навчальних досягнень студентів. Чітке і зрозуміле визначення валідності тесту дає А. Анастасі: валідність тесту – «...це поняття, котре вказує нам на те, *що* тест вимірює та *наскільки добре* він це робить». Валідність тестування є комплексним поняттям, яке складається з валідності інструментарію (валідність тестових завдань, валідність тесту), валідності методу (валідність змісту, валідність відповідності), валідності

процедури тестування та валідності процедури оцінювання. Йдеться про те, що не лише зміст тесту має відповідати поставленим цілям, а й процеси тестування та оцінювання мають відповідати вимогам об'єктивності. Наприклад, для оцінювання валідності тесту варто провести експеримент з групою студентів (не менше 50 осіб). Студенти послідовно виконують два види контрольної роботи: письмову роботу у вигляді впорядкованих традиційних питань та тест. Тест вважається валідним, якщо з ймовірністю 95% можна стверджувати: розподіли балів студентів за результатами цих контрольних заходів не відрізняються.

2. Застосування декількох інструментів оцінювання (учені називають від 2 до 4) якості підготовки фахівців (тестування, спостереження, проєкт, практичне завдання, обговорення, презентація, інтерв'ю, рольові ігри та ін.), кожен з яких є найбільш адекватним для оцінки відповідного об'єкта, що діагностується (складника професійної компетентності – професійних знань, умінь, навичок, ставлень, особистісних якостей тощо).

3. Інструменти оцінювання якості підготовки фахівців мають бути релевантними об'єктам оцінки й особливостям учнів.

4. Продукування висновків про якість підготовки кваліфікованих робітників, фахівців здійснюється на основі триангуляційного методу підвищення надійності – врахування інформації з різних джерел, включаючи самооцінки учнів та взаємооцінки одногрупників.

5. Завчасне ознайомлення студентів із критеріями оцінювання якості їхньої підготовки у закладах професійної освіти. Щодо критеріїв оцінювання, то тут слід сказати про таке. Насамперед, критерії мають корелювати із цілями і завданнями перевірки. Найчастіше в інструктивних матеріалах стосовно оцінювання навчальних досягнень тих, хто навчається, вказується на такі критерії: 1) характеристика відповіді учня (елементарна, фрагментарна, неповна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча); 2) якість знань (правильність, повнота, осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність); 3) ступінь сформованості умінь (загальнонавчальних, професійних); 4) рівень оволодіння пізнавальними операціями (вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки тощо); 5) досвід творчої діяльності (вміння виявляти і розв'язувати проблеми, формулювати гіпотези); самостійність оцінних суджень.

Отже, оцінювання якості підготовки фахівців у коледжі як процедура зіставлення визначених результатів навчання студентів із задекларованими в освітніх стандартах (освітньо-професійних програмах) компетентностями має здійснюватися з дотриманням охарактеризованих принципів та обґрунтованих педагогічних умов. Ознайомлення студентів, педагогічних працівників, адміністрації закладів фахової передвищої освіти з результатами системного, задалегідь спланованого, об'єктивного оцінювання компетентнісних досягнень студентів має неодмінно поліпшити якість підготовки фахівців у коледжах.